

Спремност да се трага

Данас се код младих мења свест о значају образовања. Више не може да се продаје гориво и тако зарађује добра плата. Успоставља се стабилан систем вредности. Војска нуди квалитетно образовање и сигуран посао. Али, нема војске на свету чији су официри богати, они нигде немају висока примања. И то знају кадети Војне академије. Они који намеравају да зарађују велик новац, промашили су професију. Људима у униформи је битно да имају услове да се образују и усавршавају у раду.

Војна академија ове године обележава 160. годишњицу постојања. Мало је институција, поготово образовних, и у нашој земљи и у европском оквиру, које се могу похвалити нечим што траје толико дуго. О Академији некад и сад, препознатљивој традицији војног школства у Србији и искораку који та установа данас чини за сутра, говорио нам је бригадни генерал Младен Вуруна.

■ *Шта је заједнички именитељ прошлог и садашњег времена у српском војном школству? Каква искуства носите из Војне академије?*

– Србија је, најпре, 1850. године формирала једну војну школу – Артиљеријску школу. Потом, 1880. Нижу и Вишу војну академију. После Првог и Другог светског рата радило је више војних училишта. Данас, после 160 година, поново имамо једну војну школу – Војну академију, онако како је и започело војно образовање. На таквом решењу завиде нам и много развијеније државе, које из различитих разлога не успевају да обједине војношколски систем, у коме су поједностављени логистички проблеми, организација, наставни процес, руковођење и командовање.

Шта се после 160 година променило? Уколико погледате списак предмета које су полагали питомци Артиљеријске школе, може се запазити да се по називу и броју не разликују од предмета које изучавају кадети данашње Војне академије. Било их је и данас их има четрдесетак. По семестру се полагало пет испита, у јануару и јулу.

Када сам 1987. године завршавао Војну академију у Загребу, полагао сам испите парцијално, а на крају добијао коначну оцену, што је једини начин

да питомац у року заврши технички факултет. То је претпоставка *Болоњске декларације*, стандарда који тренутно примењујемо и који омогућава да просечан студент на време оконча студије.

Дакле, много тога се променило у односу на почетке, али су традиционалне вредности и проверени квалитети својствени војном школовању опстали. Заједнички именитељ прошлог и садашњег тренутка на Академији јесте – добра навика, за којом увек трагамо и коју када пронађемо негујемо и чувамо.

■ *Које су новине у организацији Академије?*

– Добијањем дозволе за рад од Министарства просвете, организација Војне академије у наредном периоду претрпеће промене. Најпре ћемо реорганизовати кадетски пук. Значајно је да командири водова прате кадете од почетка до краја школовања, па је новом организацијом потребно успоставити такав систем. Затим, за квалитетно школовање на основним студијама и одређеним нивоима усавршавања треба формирати центар за обуку симулацијом. Такође, и Школа националне одбране треба да добије значајније место у процесу реформе војног образовања.

■ *Од када се студенти Војне академије зову – кадети?*

– Од краја 2009. године, усвајањем измена и допуна *Закона о Војсци*, студенти Војне академије зову се кадети. Кадет је назив који има утемељење у историји и традицији српских војних школа. Почетак војног школства у Србији везујемо за формирање војне школе 1850. године која је опстала. И пре те школе постојале су војне школе, али су оне прекинуле рад. Прва се звала Гвардијска школа, а основана је 1830. године. Њени полазници били су кадети. У Артиљеријској школи су се уместо кадета школовали питомци. Тај назив користили смо до деведесетих година прошлог века. Потом смо имали студенте. Назив кадет препознатљив је у свету – студент војне школе на основним студијама, који се школује за почетне дужности у војсци.

■ *Да ли је, коначно, начелник Војне академије и предавач? До сада је то била само менаџерска функција...*

– Начелник Војне академије у овом семестру има више наставе од неких који су само наставници. Тренутно кадетима предајем два предмета...

■ *Ко и на основу чега одређује профил официра који се школују на Академији? Које квалитете треба да имају у стручном погледу?*

– Генералштаб Војске Србије, односно савети родова представљају институције које постављају захтеве о профилу официра које школујемо. Они прецизирају какав им је командир вода потребан или командир чете и слично. Уз то, примењујемо и захтеве које проистичу из хармонизације војног образовања и високог образовања у друштву. Када се осмишљавају студијски програми, постоје стандарди који се морају испунити. Тековине и савремена достигнућа у војном образовању такође су незаобилзани приликом дефинисања стручних квалитета будућих официра. И, коначно, имамо традицију, наша искуства која су се добро показала. Тек када помиримо поменуте улазне параметре можемо добити квалитетан студијски програм који обезбеђује официра потребног нашој војсци.

■ *Колико кошта школовање на Војној академији? Имамо ли довољан број кадета?*

– Годишње, у просеку, школујемо од 150 до 200 кадета, што задовољава потребе нашег система одбране. Оптималан број је око 180. У прошлу школску годину уписали смо 240 кадета, а толики број планирамо и наредне. Слична су искуства и земаља региона. Војну академију обично не уписују младићи и девојке из имућнијих породица, већ из средњег слоја. Кандидати су најчешће из сиромашнијих крајева Србије. Такав је случај и у многим европским земљама.

Школовање кадета кошта око 400.000 динара годишње. Највећи део трошкова односи се на исхрану, смештај и све оно што прати живот и становање на Академији.

■ *На Академији се школује трећа генерација девојака...*

– Сада већ имамо довољно искуства у томе. Девојке су одговорне, посвећене студијама, вредне... Добро се слажу са кадетима и више нису у одвојеним групама за поједине задатке. Разбили смо стереотипе о њиховом школовању за професију која се сматрала искључиво мушком.

■ *Које вредности треба да негују кадети Војне академије? Како помирити оно што током школовања уче о одговорности, скромности, посвећености позиву, речју о животу, с правилима која владају ван Академије? Нажалост, често у спољном свету не налазе потврду за врлине којима их васпитава...*

– То јесте прича о систему вредности. Он се, на пример, данас успоставља и сузбијањем криминала, што смо сведоци последњих месеци. Углед Војске у друштву знатно је подигнут и она је популарнија него раније. И промоција младих потпоручника испред Дома Народне скупштине део је те нове, другачије приче о војном позиву. На кадетима остаје да то ваљано препознају. На крају крајева, они су сами чувари свог угледа. То постижу појавом, чињењем, наступима... Темељне вредности се лако препознају и опстају. Важно је да кадети буду позитивне личности. То је слично као и у случају закона – људи правила и прописе посматрају и тумаче као одређену стегу, а то није тако. Закони представљају правила која потврђује да живимо у цивилизованој земљи.

■ *Када говоримо о угледу Војске, олако посежемо за статистиком – неретко се изражавамо само бројевима кандидата који су конкурисали на Академију, у Војну гимназију или уписали војну школу. Кадети, међутим, свакодневно посматрају официре који су подстанари, незадовољни животним стандардом и бенефицијама које тренутно у друштву остварују. Одражава ли се то на мотивацију за официрски позив, преиспитују ли одлуку да носе униформу?*

– Кључна ствар јесте да се код младих мења свест о значају образовања. Више не може да се продаје гориво на ћошку и тако зарађује висока плата. Успоставља се стабилан систем вредности и то кадети препознају. Војска нуди добро образовање и стабилан посао. Када је реч о останку у професионалној војној служби, последње две године материјално стање припадника система одбране је поправљено. Али, нема војске на свету чији су официри богати људи, они нигде немају посебно велика примања. И то знају кадети Војне академије. Официри су свуда, или би то требало да буду, средњи слој друштва. Они који имају намеру да зарађују огроман новац дефинитивно су промашили професију. Данас је битно да човек има услове да се образује и усавршава у послу.

■ *По чему се разликују знања студената Академије у односу на колеге из цивилства? Шта је, заправо, препорука онима који намеравају да упишу Војну академију?*

– У односу на студенте цивилних факултета, кадети имају могућност да више пута током школовања, на практичним облицима наставе, али и у ремонтним заводима, јединицама и установама Војске, примене знања која стичу. Други факултети немају тако тесну везу с привредом и институцијама у којима се могу запошљавати свршени студенти. Директна веза између теорије и праксе јесте квалитет Војне академије. У томе се огледа и смисао *Болоњске декларације* – да припреми студенте за рад, а не да их послодавац учи послу.

■ *Посебни облици наставе су...*

– Поред обуке у теренским условима, кадети имају стручна стажирања и праксу, која се и вредније у форми испита. Ту спадају и различите обуке које нису у теренским условима али се реализују на средствима наоружања и војне опреме.

■ *Има ли наша академија препознатљиво место у регионалном и европском војнообразовном простору?*

– Акредитацијом студијских програма створили смо претпоставке за укључивање у тај систем, али и сарадњом са чешким, мађарским и белгијским војним универзитетом. Основа за улазак у било који регионални простор јесте квалитет. Не треба да мислимо да смо велики и важни. Има још добрих образовних центара у региону. И заједнички интерес представља незаобилазни фактор сарадње. Верујем да сви заједно можемо осмислити школовање официра у региону како бисмо смањили трошкове. То су, наравно, политичке одлуке. Потпуна интеграција Војне академије у европски војни образовни оквир зависи од уласка Србије у Европску унију.

■ *Колико бодова по Болоњској декларацији кадетима Војне академије доноси чишћење круга, санитарног блока... То су и даље њихове обавезе?*

– Простор Војне академије је прилично велик и она има већи број издвојених објеката. Војна гимназија је, на пример, смештена на две локације. У саставу Академије је и скијашки полигон на Копачнику, Школа националне одбране је у касарни *Бањица*, а за обуку припадника завршних година школовања на ваздухопловном смеру користимо капацитете аеродрома *Батајница*. Кадети, наравно, не добијају кредите за такву врсту активности, али добро знају да је и то део њиховог развоја и војничког васпитања. У будућности ћемо настојати да такве задатке поверимо специјализованим екипама за уређење и чишћење. Трудимо се да кадетима обезбедимо што више времена за учење, али су и послови редовног одржавања хигијене у Академији део 160 година традиције војног школства.

■ *Каква су искуства Академије у примени „Болоње“?*

– Што се тиче кадета, искуства су добра. Пратимо прву годину на школовању и задовољни смо пролазношћу на испитима. У блиској будућности поправимо примену *Болоње* тако што ћемо растеретити студијске програме, јер смо увидели да нема потребе за појединим садржајима. Стандард, наиме, каже да студента можете оптеретити часовима редовне наставе и испитима од – до. Ми смо програме осмислили на горњој граници оптерећења. Стога, планирамо да их ревидирамо попут већине факултета. Даља примена *Болоње* односи се на наставнике. То је нови метод и технологија рада, која захтева њихов интерактиван однос са студентима, веће ангажовање и припрему за наставу, али и већи број колоквијума, испита... Наши наставници су дужни да у потпуности примењују захтеве *Болоње*. Сваки испит кадети могу реализовати у предиспитним обавезама. То је императив рада на Академији. Смисао нових стандарда јесте да држава нема новца да школује студенте дуже него што је то потребно, односно да просечан студент у року заврши факултет.

ШКОЛА НАЦИОНАЛНЕ ОДБРАНЕ

■ *Очекују ли се промене и у Школи националне одбране?*

– Реорганизација је започела и у тој највишој војној школи. Пратећи светске токове, у Школи националне одбране развијамо четири нивоа усавршавања – основни командно-штабни курс за командире чете, командно-штабно усавршавање за команданте батаљона и штабне дужности у бригади, затим, генералштабно усавршавање за најодговорније дужности у Војсци Србије и интегрисано школовање официра и цивила за најодговорнија места у систему одбране.

■ *Размишља ли се и о промени назива полазника Школе националне одбране – слушаоци?*

– Слушалац дефинитивно није добар термин и управо тражимо одговарајуће решење. Свуда се у свету полазници било ког нивоа усавршавања називају студенти. Размишљамо о таквом називу или називу – официр на школовању. Крајње је време да и то променимо.

■ *Прошле године Академија је акредитовала неколико студијских програма. Колико су они својствени само војној школи или се слични садржаји у области одбране и безбедности могу изуочавати и на факултетима у грађанству?*

– До сада смо акредитовали пет студијских програма на основним академским студијама – менаџмент у одбрани, војномашинско инжењерство, војноелектронско инжењерство, војнохемијско инжењерство и војно ваздухопловство. На дипломским академским студијама – *мастер*, имамо четири акредитована студијска програма. Кадети који упишу основне студије после школовања стичу звања менаџера у одбрани или инжењера. Идеја нам је да акредитујемо и логистику, тако што ће модули бити логистичке функције.

Кадет који упише Војну академију, за разлику од факултета у цивилству, током четири године школовања стиче две професије – официрску и менаџерску, инжењерску, којима се може бавити уколико прекине професионалну војну службу. Наравно, кадете не школујемо да би изашли из система, али је јасно да сви неће каријеру завршити у Војсци. Такав систем школовања за два занимања представља погодност коју не даје ниједан факултет. Официр може да се усавршава у оба занимања, на Војној академији или цивилном факултету.

■ *Представља ли такав систем школовања опасност за одлив кадра, тачније да кадети који по завршетку Академије не буду задовољни додељеним радним местима напусте систем одбране и посао потраже у грађанству?*

– Таква опасност је одувек постојала. Кадети, заправо, добијају једну диплому која је важећа, али стичу квалификацију и знање за два занимања. Излазак из система одбране није опасност. Ми младом официру морамо да обезбедимо услове да остане у систему, да за то буде мотивисан. Али, не треба га током школовања осакатити тако да више никада не може да оде из Војске. Циљ јесте да кадете добро научимо и оспособимо за оба занимања. Само стварањем повољних услова рада и развоја каријере, официра можемо задржати у систему одбране, уколико то он жели и докле је то могуће.

■ *Како да Академија задржи лиценцу за рад?*

– Проблем није у материјалној и техничкој бази. Проблем на Војној академији представља кадар. И већина цивилних факултета је смањила број студијских програма због недостатка наставника одговарајућег квалитета. Зато у блиској будућности морамо развијати наставни кадар. Потребно је да обезбедимо младим официрима што бржи завршетак докторских студија, различите облике последипломског усавршавања, да стекну звања доцента и редовних професора.

■ *Имамо ли уписане студенте мастера и полазнике на докторским студијама?*

– Тренутно немамо. По плану школовања за наредну школску годину планирамо да упишемо полазнике мастер студија. Добили смо потврду од Комисије за акредитацију да смо успешно акредитовали два студијска програма докторских студија – менаџмент у одбрани и војномашинско инжењерство. Прва генерација мастера биће, највероватније, кадровска, због потреба система и захтева радних места. Број активности Војне академије се увећава. Од јесени очекујемо и заједнички програм основних и мастер студија с Машинским факултетом Крагујевачког универзитета. На тај начин ћемо почети да школујемо и цивиле. Тај програм је још у фази акредитације, али се надамо да ће га надлежне институције одобрити.

■ *Више пута су надлежни током прошле године најављивали формирање српског универзитета одбране. Докле се стигло у том послу?*

– Акредитација институције је у току, односно испитивање њених капацитета и квалификација за обављање универзитетске делатности. У овом тренутку имамо акредитована три докторска студијска програма, што представља минимум – два са Војне академије, а један са Војномедицинске академије – биомедицина. Уколико добијемо уверење да смо способни за рад започећемо оснивање универзитета, што подразумева и добијање сагласности од надлежних министарстава и Владе.

■ *Како ће Академија 18. марта обележити јубилеј?*

– Тог дана, Академија ће припадницима система одбране и грађанима Србије поклонити позоришну представу у Југословенском драмском позоришту, у којој ће играти велика и позната имена нашег глумишта. Радимо и својерсну монографију о 160 година српског војног школства, поштанску маркицу и коверту с знаком Војне академије. У Војном музеју ћемо организовати пригодну изложбу, а са Институтом за стратегијска истраживања стручни скуп о војном школству.

■ *Иако најчешће не ишчитавамо ваљано сопствену историју, а још мање учимо од ње, у Војној академији као и у Војсци Србије много тога заснивамо на традицији, одређеном историјском контексту. Постоји ли опасност да се у томе претера, да се занемари будућност? Како остати с обе ноге на земљи и, опет, учинити неопходан искорак?*

– Традиција треба да има одговарајуће, јасно дефинисано место у школовању официра и свих младих. Наша мисија није да се закопамо у историју, у неко прошло време. Војна академија гледа напред, али и не заборавља оно од раније. Дакле, имамо визију – знамо куда идемо, и знамо шта је било пре нас. Налазимо се у датом историјском тренутку, њему се прилагођавамо, не правећи од прошлости култ.

■ *А у будућности планирате...*

– Најпре да задржимо постојећи ниво и квалитет школовања. Да објасним редом... Војна гимназија треба да остане добра и квалитетна школа, у којој предају одлични наставници, без криминала и дроге, где се деца и образују и васпитавају, што је данас редак случај у средњим школама. На основним студијама намеравамо да развијемо и студијски програм за логистичке функције, како бисмо школовали и такав кадар система одбране. Такође, да развијемо заједничке студијске програме са универзитетима у Србији за потребе школовања инжењера одбрамбене индустрије.

План нам је да акредитујемо усавршавање официра за диплому мастера. Пре свега да формирамо нови институционални облик – Универзитет одбране, који би чинили Војна академија и Висока школска студија медицине Војномедицинске академије. То ће нам омогућити и стварање наставничког кадра, развој војног образовања и науке. Акредитацијом Академије као научноистраживачке установе добили смо формалне претпоставке за научни и истраживачки рад, али и могућност да изађемо на тржиште и конкуришемо за пројекте које расписује Министарство науке. ■

Владимир ПОЧУЧ
Снимко Јово МАМУЛА